

Från Riksdagsförvaltningen 2021-12-09 Besvaras senast 2021-12-15 kl. 12.00

Till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:537 Assistansersättning – väsentligt förändrade förhållanden eller behov

Den tidigare hållningen enligt socialförsäkringsbalken (SFB) var att rätten till assistansersättning ska omprövas sedan två år har förflutit från senaste prövningen och vid väsentligt ändrade förhållanden. Vid en omprövning skulle Försäkringskassan ta ställning till om det sedan föregående prövning tillkommit författningar, rättspraxis eller annan normering som påverkar rätten till assistansersättning. Den striktare rättspraxisen som drevs fram efter regleringsbrevet till Försäkringskassan 2016 med direktivet att bryta utvecklingen av antalet assistanstimmar medförde att tvåårsomprövningarna ledde till att flera personer som hade haft assistansersättning under flera år, inte sällan under hela livet, förlorade timmar eller hela sin assistansersättning. Hösten 2017 varnade även Försäkringskassan för att tillämpningen av ett nytt domslut angående väntetid och beredskap skulle riskera att uppemot ytterligare 6 000 personer skulle riskera att förlora sin rätt till assistans. Efter påtryckning av funktionshinderrörelsen, Kristdemokraterna och vissa andra partier i opposition beslöt regeringen att tvåårsomprövning av rätten till assistansersättning ska tas bort (proposition 2017/18:78). Beslutet medförde att Försäkringskassan ska ompröva rätten till assistansersättning i den utsträckning som denna rätt har minskat i omfattning på grund av väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den försäkrade.

Det finns bestämmelser som gör att Försäkringskassan på eget initiativ kan göra omprövningar av assistansersättningen då det har uppstått förändringar i livsföringen utifrån vad som kallas väsentligt ändrade förhållanden. Det kan handla om att en person slutar skolan eller gifter sig. I praktiken medför detta att många personer inte formellt omfattas av omprövningsstoppet. En stor andel av personer med omfattande funktionsnedsättning och deras familjer lever därför med en överhängande rädsla att förlora sin rätt vid kommande prövning. Människor känner sig tvingade att avstå från att flytta hemifrån, studera vidare, ta ett arbete på annan ort, bli sambo, gifta sig och skaffa barn. Att människor hindras från att utvecklas personligt såväl som professionellt och att göra de livsval som personer utan funktionsnedsättning kan ta för givna är ovärdigt. Kristdemokraterna nås också av oroande rapporter från människor som trots att de upplever ett ökat behov av assistans i vardagen inte vågar ansöka om fler timmar av rädsla för att förlora de timmar som de är beviljade sedan tidigare. Det är därför avgörande att det vid dessa tillfällen sker en behovsbedömning endast av ansökan av det utökade antalet timmar. Det ska inte finnas en risk att

förlora de tidigare beviljade timmarna utifrån att rättspraxis har blivit striktare sedan det gynnande beslutet fattades. Detta bör gälla beslut både från kommun och Försäkringskassan.

Kristdemokraterna vill betona att det är en självklarhet att antalet assistanstimmar ska minska om det är så att det faktiska behovet av assistans har minskat. Men för att tydliggöra att det är den enskildes behov, och hur det påverkas av det förändrade förhållandet, som ska vara avgörande för rätten till assistans – inte det förändrade förhållandet i sig – har vi föreslagit att termen ”väsentligt ändrade förhållanden” ska ändras till ”väsentligt ändrade behov”. Vi anser också att det behöver göras en översyn av tillämpningen och omfattningen av begreppet ”väsentligt ändrade förhållanden (e.g. behov)”, dels för att det ska bli tydligt för den enskilde vilka skyldigheter som finns för anmälan av de ändrade förhållandena/behoven och dels för att säkerställa en rättssäker bedömning av förändringen.

Baserat på det ovanstående vill jag ställa följande fråga till socialminister Lena Hallengren:

Är ministern och regeringen villig att ändra termen ”väsentligt förändrade förhållanden” till ”väsentligt förändrade behov” för att förtydliga att det ska vara den enskildes faktiska behov som ska vara avgörande för rätten till assistans – inte det förändrade förhållandet i sig?

.....

Pia Steensland (KD)

Överlämnas enligt uppdrag

Lena Lindbäck